

TELEVIZIJA KAO ČIMBENIK DIFERENCIJACIJE SEOSKIH I GRADSKIH OBITELJI

Miroslav BELOBRK
Centar za socijalnu skrb, Koprivnica

UDK: 316.356.2(497.5):316.77
316.77(497.5):316.356.2
Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 18. 1. 2000.

Na uzorku od 313 roditelja djece polaznika predškolskih ustanova iz četiri gradska i seoska naselja s posebno konstruiranim kompilat upitnikom prikupljene su informacije o ulozi i gledanju televizije u njihovim obiteljima te o pristupu televiziji njihove djece. Uporabom diskriminativne analize testirana je generalna hipoteza kojom se očekivalo da će se obitelji, ovisno o tome žive li u seoskom ili gradskom, odnosno većem ili manjem naselju, značajno razlikovati u pogledu kulture gledanja, televizijskih navika te roditeljskih postupaka i stavova vezanih uz interakciju njihova djeteta s televizorom. Rezultati su pokazali kako televizija ima važnu ulogu u životima hrvatskih obitelji i ovdašnje djece, ali ne u mjeri u kojoj je to slučaj u razvijenim zemljama. Potvrdili su postavljenu hipotezu, ali i pokazali kako su obitelji iz grada-županijskog središta u pogledu promatranoga vrlo slične seoskim obiteljima, a obitelji iz manjih gradova, od kojih se to više očekivalo, više slične obiteljima iz velikoga grada.

Miroslav Belobrk, Centar za socijalnu skrb,
Trg dr. Tomislava Bardeka 1, 48000 Koprivnica, Hrvatska.
E-mail: mirbelobrk@yahoo.com

Gotovo jedina stvar u kojoj se slažu kritičari i zagovornici televizije jest da ona "ispunjava" i zauzima gotovo središnje mjesto modernoga života i da velik dio ljudi uopće ne može zamisliti život bez nje. Danas se u nekim razvijenim zemljama govori o naraštajima koji su gotovo u većoj mjeri "rasli" uz televiziju nego uz roditelje. Upravo televiziji mnogi autori, između ostaloga, pripisuju ključnu ulogu u "razaranju" tradicionalne kulture i širenju dehumanizirajuće tehnološke kulture današnjega društva. Neki naglašavaju kako se usvajanje kulture u današnje vrijeme uvelike izmijenilo, kako je primarno isku-

stvo zbog televizije potisnuto "iskustvom iz druge ruke", tj. prethodno stvorenim tumačenjima i porukama koje kod gledatelja, a posebno onih najmlađih, s pretežitom sklonošću vizualnoj percepciji, tvore predodžbu o tome kakav svijet jest. Pitanja o utjecaju televizije na socijalizaciju i općenito obiteljski život postavljaju se od najranijih dana ovoga medija. Vrlo rano započelo se i s empirijskim istraživanjima koja osobito dugu tradiciju imaju u zapadnoeuropskim zemljama, posebice u SAD-u.

Amerikanci se drže najvećim konzumatorima televizije, pa prema njihovim istraživanjima (Nielsen Media Research, 1998.) proizlazi kako je 98 posto američkih kućanica opremljeno s najmanje jednim televizorom, 34 posto s dva, 40 posto s tri ili više televizora, a 84 posto s najmanje jednim videorekorderom. Statistike govore kako je u prosjeku televizor u američkom domu upaljen 7 sati i 12 minuta, kako 66 posto Amerikanaca gleda televiziju za vrijeme obroka, 49 posto ih smatra kako previše gledaju televiziju, a 19 posto misle da ne bi mogli živjeti bez televizije. Američka istraživanja dolaze do podataka kako 25 posto djece u dobi od 2-5 godina ima televizor u spavaćoj sobi, kako je 54 posto djece u dobi od 4-6 godina između gledanja televizije i provođenja vremena s ocem izabralo televiziju, kako se 73 posto roditelja izjasnilo kako bi voljeli ograničiti svojoj djeci gledanje televizije, a 78 posto odraslih kako gledanje televizije drže obiteljskom aktivnošću. Američka djeca u dobi od tri i četiri godine, prema nekim istraživanjima (National Institute of Mental Health, 1982.), televiziju gledaju prosječno četiri sata dnevno, a djeca predškolske dobi općenito u prosjeku 2,6 sati dnevno. Više od polovice djece (55 posto) televiziju gleda uglavnom bez roditelja, a ona koja imaju televizor u vlastitoj sobi u prosjeku gledaju 21 minutu duže nego oni bez televizora u vlastitoj sobi. Slična situacija, s visokom nazočnošću i ulogom televizije u obiteljskom životu je i u drugim razvijenim zemljama u kojima, npr. u Kanadi, 59 posto obitelji ima više od jednoga televizora u svojem domu, a kanadska djeca u prosjeku tjedno televiziju gledaju 16,8 sati, kao i u Velikoj Britaniji gdje 60 posto djece ima televizor u vlastitoj sobi.

Prema rezultatima nekih hrvatskih istraživanja (Studio Weber i *Privredni vjesnik*, 1996.) televizija je najkorišteniji medij u Hrvatskoj, dnevno je gleda (Odjel za istraživanje tržišta i promociju medija HRT-a, 1996.) oko tri milijuna osoba starijih od šest godina, a najviše djeca u dobi od 6-14 godina.

Televizija je uvelike izmijenila i obiteljski život i postala primarnim izvorom informacija i zabave članova obitelji. Stručnjaci se slažu kako je danas televizija važan čimbenik dječje socijalizacije kojoj, kao jednom od elemenata u "matrici utjecaja", treba pridavati značenje kao i obitelji, školi, vršnjacima, susjedstvu, organizacijama i drugom.

Niz godina se pod gledanjem televizije podrazumijevao samo onaj određen trenutak u kojem je gledatelj bio "suočen" s televizijskim ekranom, pa je gledanje promatrano kao aktivnost koja je počinjala uključivanjem, a završavala isključivanjem televizora. Međutim, gledanje televizije danas se promatra kao proces u kojem je gledatelj subjekt različitih utjecaja i posredovanja. Osnovna postavka dominantne paradigme u komunikacijskim istraživanjima, teorije ograničenih efekata, što je u svojem istraživanju potvrdio i Lazarsfeld (1948.), jest da je utjecaj medija ograničen primarnim društvenim skupinama koje se pojavljuju ne samo kao izvor informacija već i kao selektor u prihvaćanju informacija iz masovnih medija. U slučaju kada je gledatelj dijete, socijalne institucije poput obitelji i škole također pridonose gledateljevoj interakciji s televizijom, a uz pomoć ovih institucija sadržaj televizijskoga programa može se transformirati, dobiti određene posebnosti i novi smisao. Odnos djeteta prema televiziji danas se promatra unutar socijalnoga konteksta, povezuje se s odnosom prema drugim ljudima jer socijalna sredina može sudjelovati u formiranju djetetovih stavova i mišljenja kad je riječ o odbacivanju ili prihvaćanju televizije i televizijskoga programa. Ključnim čimbenikom u izgrađivanju odnosa djeteta prema televiziji smatra se obitelj, ne samo zato što je ona najvažniji čimbenik u socijalnoj okolini djeteta i njegova prva socijalna skupina već i zato što se televizija najčešće gleda u krugu obitelji.

Autori poput Orozca (1988.), kad je o televiziji riječ, obitelj vide kao "zajednicu gledanja" u kojoj odrasli članovi u odnosu na dijete mogu imati specifične uloge; npr., mogu određivati vrijeme gledanja televizije, tipove emisija, birati program koji će se gledati, televizijom se koristiti kao nagradom ili kaznom za dječje ponašanje. Televizijski program i pojedine emisije mogu također postati predmetom razgovora, pregovora ili komentara "zajednice". Najosjetljivijim razdobljem za formiranje dječje ličnosti Plemenčić (1982.) drži razdoblje između treće i šeste godine zbog činjenice da u to doba djeca postupno počinju "izmicati" roditeljima, a televizija, sama po sebi atraktivna za djecu, često postaje "kućnim suodgajateljem". Dosadašnja istraživanja (npr. Watkins i sur., 1980.; Collins i sur., 1981.) uglavnom su došla do zaključka kako djeca bolje shvaćaju i pamte pojedine elemente televizijske emisije ako kasnije o emisiji razgovaraju s roditeljima ili drugim odraslim osobama. To se kao potreba osobito nameće i preporuča kad su u pitanju djeca predškolske dobi koja televiziji pristupaju "istraživački", a zaključuju transduktivno i uglavnom su nesposobna razumjeti televizijski program. Roditelji, konačno, vlastitim obrascima ponašanja i vlastitim odnosom prema televiziji služe kao najbolji primjer svojoj djeci u izgrađivanju njihova

odnosa prema televiziji i životu uopće. Ne treba smetnuti s uma da roditeljski ili obiteljski utjecaj nije neovisan, već ovisi o brojnim socijalno-kulturalnim čimbenicima koji su određeni, između ostalog, i tipom i veličinom naselja u kojem članovi obitelji žive.

Uspoređujući seosku i gradsku djecu, Vrabec (1967.) je zaključio kako se ona razlikuju u razumijevanju filmskih sadržaja na način da ga gradska djeca bolje razumiju, što je, po njegovu mišljenju, uvjetovano čimbenicima opće kulture i filmskoga, odnosno televizijskoga iskustva.

Konstantno niže cijene televizijskih prijamnika ponajviše su pogodavale tome da je u današnje vrijeme gotovo svako naše kućanstvo opremljeno barem jednim televizorom. U Hrvatskoj se od početka emitiranja televizijskog programa 1956. godine bilježi stalan porast televizijskih pretplatnika. Tako je npr. 1992. godine (*Statistički ljetopis*, 1996.) registrirano 831 148 televizijskih pretplatnika, a četiri godine kasnije 949 186 ili 4,7 stanovnika na jedan televizor. Sam pogled na broj televizijskih pretplatnika po županijama govori kako je televizija u današnje vrijeme, što nije bilo ranije, manje-više jednako pristupačna stanovnicima gradske i seoske sredine. Tako je npr. 1996. godine u jednom, uglavnom pretežito ruralnom području, Koprivničko-križevačkoj županiji na jedan televizor bilo 4,4 stanovnika, a u području sa znatno više urbanih karakteristika, Zagrebačkoj županiji 4,3.

Ipak, podjednaka prisutnost televizora u gradskim i seoskim naseljima ne mora značiti da su gradske i seoske "zajednice gledanja", odnosno obitelji, u pogledu televizijske kulture istovjetne. Prema mišljenju Zvonarevića (1976.) seoski i gradski ambijent i mentalitet diferencira nekoliko karakteristika, npr. konzervativnost, homogenost, izoliranost, veća emocionalna stabilnost i manja informiranost seoskog čovjeka, ali i viši stupanj alijenacije gradskih stanovnika i socijalna patologija grada. Naselja, ovisno o tome jesu li seoska ili gradska, manja ili veća, za pretpostaviti je, mogu stvoriti određenu socijalnu klimu koja utječe i na obitelji koje im pripadaju, a za očekivati je da se odražavaju i na televizijsku kulturu, navike obitelji vezanih uz televiziju te roditeljske postupke i stavove vezane uz gledanje televizije njihove djece.

U jednom od inače rijetkih naših istraživanja koje je razmatralo mjesto televizije u obitelji Pletenac (1986.) je pronašao kako između seoske i gradske djece, polaznika osnovne škole, ne postoje bitne razlike u pogledu pristupačnosti televiziji kao niti u pogledu njihova prosječnog (vremenskog) provođenja pred televizijskim ekranom. Međutim, isti autor je na osnovi svojega istraživanja zaključio kako se kulturi gledanja u seoskoj sredini ne posvećuje tolika pozornost kao u grad-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 10 (2001),
BR. 1-2 (51-52),
STR. 213-230

BELOBRK, M.:
TELEVIZIJA KAO...

skoj, kako roditelji gradske djece zauzimaju blaži stav u pogledu zabranjivanja gledanja svojoj djeci pojedinih emisija, u većoj mjeri dopuštaju djeci gledanje kasnovečernjega programa i općenito imaju manje naglašenu ulogu u izboru programa koji se gleda u njihovim obiteljima. Seoska djeca, zaključio je autor, "uporniji" su gledatelji od gradske djece, televiziju gledaju uglavnom radi razonode, u većoj mjeri nasumce uključuju televizor, a njihovi roditelji slabije su i nedostatno informirani o edukativnim mogućnostima televizije.

U slovenskom istraživanju koje je provela Šmit (prema Košir i dr., 1999.) na uzorku 545 djece u dobi od 8-11 godina, polaznika gradske matične škole, i seoske djece, polaznika područnih škola, pokazale su se određene razlike u mišljenju između te dvije skupine ispitanika o korisnosti televizije tako što je gradska djeca u većoj mjeri smatraju korisnom. U razgovorima s roditeljima (vezanim uz televiziju) pokazalo se da seoska djeca češće o gledanom razgovaraju s roditeljima i prijateljima.

Osnovni cilj empirijskoga istraživanja u ovom radu je pribaviti više deskriptivnih informacija o gledanju televizije u obiteljima s posebnim naglaskom na pristup djece televiziji, značenje koje joj pridaju članovi obitelji, kao i po kriteriju tipa i veličine naselja u kojemu obitelji žive utvrditi razlike u njihovoj kulturi gledanja, navikama te roditeljskim postupcima i stavovima vezanim uz gledanje televizije njihove djece, odnosno odgovoriti razlikuju li se, s obzirom na tip i veličinu naselja u kojem žive, obitelji (u odnosu na televiziju) shvaćene kao "zajednice gledanja".

Istraživanje se temelji na generalnoj hipotezi kojom se očekuje da će se obitelji, ovisno o tome žive li u seoskom ili gradskom, odnosno većem ili manjem naselju, značajno razlikovati u pogledu kulture gledanja, navika te roditeljskih postupaka i stavova vezanih uz interakciju njihova djeteta s televizorom.

METODE

Uzorak ispitanika

Ispitanike u istraživanju čini 313 roditelja djece predškolske dobi oba spola koja su u jesen 1999. godine polazila predškolske ustanove u četiri hrvatska grada – Lipik (N=11), Križevci (N=47), Koprivnica (N=78), Zagreb (N=38) i četiri seoska naselja, ujedno i općinska središta – Virje (N=40), Novigrad Podravski (N=36), Đelekovec (N=29), Drnje (N=34) a u istim su selima/gradovima i stanovali. Za 313-ero je djece samo jedan od roditelja ispunjavao za te potrebe posebno konstruiran upitnik.

Uzorak varijabla

Iako su se u upitniku koji je konstruiran osloncem na inozemna istraživanja (Mediascope, American Psychological Association, American Medical Association) nalazila tri skupa varijabla, za potrebe ovoga rada rabljen je samo jedan skup (28 varijabla) koji daje informacije o prisutnosti i mjestu televizije u obitelji, prosječnom djetetovu dnevnom gledanju televizije, obiteljskim televizijskim navikama, roditeljskim postupcima vezanim uz gledanje televizije njihove djece te nekim njihovim stavovima vezanim uz televiziju.

Roditelji su u upitniku odgovarali na tzv. pitanja zatvore-noga tipa, odnosno mogli su dati jedan odgovor, odnosno zaokružiti jednu tvrdnju koja se mogla primijeniti na njihovu obitelj. Varijacije unutar korištenih varijabla ovisile su o broju njezinih kategorija koje su se kretale od najmanje dvije do najviše šest. Varijable su skalirane na način da je numerički niži rezultat označavao manju nazočnost televizije u obitelji, manje prosječno dnevno gledanje televizije djeteta te općenito niječne odgovore roditelja na pitanja o obiteljskim televizijskim navikama i njihovim postupcima vezanim uz gledanje televizije njihove djece. Kako cilj istraživanja nije bio usmjeren na potencijalni utjecaj televizije, konstruiranjem upitnika i skaliranjem varijabla nastojalo se unaprijed ne odrediti njezine u većoj mjeri pozitivne ili pak negativne strane.

Metode obrade podataka

Podaci su obrađeni uporabom deskriptivne statistike, tj. prikazom apsolutnih i izračunavanjem relativnih frekvencija varijabla te jednom od multivarijatnih statističkih metoda – diskriminativnom analizom.

Za diskriminativnu analizu, kao multivarijatnu metodu za utvrđivanje razlika između kriterijskom varijablom zadanih skupina ispitanika, kao kriterijska varijabla uzeta je sljedeća varijabla:

Roditelj i dijete polaznik predškolske ustanove žive:

1. na selu; 2. u malom gradu; 3. u gradu – županijskom središtu; 4. u velegradu.

Diskriminativnom analizom utvrđene su, po kriteriju tipa i veličine naselja u kojemu žive roditelj i dijete polaznik predškolske ustanove, razlike u pogledu televizijske kulture, navika obitelji vezanih uz televiziju te roditeljski postupci i stavovi vezani uz gledanje televizije njihove djece.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Temeljni rezultati

Činjenicu da se televizija u današnje vrijeme udomaćila u gotovo svim našim obiteljima potvrđuje i podatak da sve obitelji iz istraživanja imaju televizor u domu, a 39 posto obitelji ih

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 10 (2001),
BR. 1-2 (51-52),
STR. 213-230

BELOBRK, M.:
TELEVIZIJA KAO...

ima dva ili više. Videorekorder je također visoko prisutan i u domu ga ima 2/3 obitelji. Dvanaest i pol posto djece predškolske dobi televizor ima u vlastitoj sobi. Najviše djece televiziju tijekom proljetnih i ljetnih mjeseci gleda do jednog sata (48 posto) i između 1-2 sata (32 posto) dnevno, a tijekom zimskih mjeseci nešto više, 29 posto djece televiziju gleda do jednog sata dnevno, 43 posto između 1-2 sata, 20 posto između 2-3 sata. Djeca od svih emisija na programu najradije gledaju crtane filmove (93 posto), a nešto više od polovice njihovih roditelja (53 posto) u tisku nikada ne prati što će biti na programu te tako ne planiraju što će im dijete gledati na televiziji (44 posto ih to čini ponekad, a samo 3 posto često). Samo u 4 posto obitelji, prema odgovorima roditelja, soba u kojoj se nalazi televizor u njihovu domu nije namještena tako da televizor u njoj ima središnje mjesto i da u njoj članovi obitelji mogu ugodno gledati televizijski program. Oko 60 posto obitelji za vrijeme obroka ima upaljen televizor i prati televizijski program, a 1/4 roditelja zbog gledanja zanimljivoga televizijskog programa znaju zanemariti svoje kućanske poslove ili neke druge obveze.

Nešto više od 1/4 djece ispitanika u ovom istraživanju televiziju uglavnom uvijek gleda s roditeljima, a 21 posto roditelja s djetetom ne razgovara o pojedinim televizijskim emisijama niti loše ne kritiziraju. Nešto više od 1/3 roditelja nikada vremenski ne ograničava svojem djetetu gledanje televizije, a nešto više od 1/4 nikada djetetu ne zabranjuje gledanje pojedinih televizijskih emisija. Roditelji djece polaznika vrtića u većini slučajeva trude se poticati djecu na gledanje emisija koje promiču pomoć, brigu i suradnju s drugim ljudima, a samo ih 16 posto to uopće ne čini. Slična je situacija i s poticanjem djeteta na manje gledanje televizije, a u većoj mjeri na druženje s prijateljima, kreativne igre ili slično.

➔ TABLICA 1
Zajedničko gledanje
televizije djece i roditelja

Skupina	Aps./rel.	Uglavnom nikada	Srednje često	Uglavnom uvijek	Ukupno
Selo	aps %	13 9,4	86 61,9%	40 28,8	139 44,4
Mali grad	aps %	6 10,3	35 60,3	17 29,3	58 18,5
Grad sred. županije	aps %	5 6,4	53 67,9	20 25,6	78 24,9
Velegrad	aps %	3 7,9	30 78,9	5 13,2	38 12,1
<i>Ukupno</i>	<i>aps</i> <i>%</i>	<i>27</i> <i>8,6</i>	<i>204</i> <i>65,2</i>	<i>82</i> <i>26,2</i>	<i>313</i> <i>100</i>

Na osnovi dobivenih rezultata može se zaključiti da oko 1/2 roditelja rabi televiziju kao svojevrsni "baby-sitter". Više

od polovice roditelja (57 posto) drži kako imaju dobar uvid u emisije koje im dijete gleda na televiziji, a manje od polovice (46 posto) kako emisijama koje oni gledaju na televiziji daju dobar primjer svojem djetetu. Kritično je prema sebi, tako što smatraju da bi trebali manje gledati televiziju, 40 posto roditelja, a približno isti broj roditelja (39 posto) prisiljeno je umirivati dijete da mirno sjedi pred televizorom za vrijeme njima zanimljivih emisija. Roditelji pretežno (85 posto) dnevni red svojega djeteta ne prilagođavaju gledanju pojedinih televizijskih emisija i ne kažnjavaju (80 posto) dijete tako da ne smiju gledati svoje omiljene televizijske emisije. U više od polovice obitelji (56 posto) dolazi do svađa zbog programa koji će članovi gledati, a u 1/4 obitelji djetetova želja se ne uzima u obzir u pogledu planiranja programa i emisija koje će obitelj gledati. Samo manji broj roditelja (16 posto) nikada ne mijenja program ili isključuje televizor kada je na programu emisija ili scena potencijalno opasna za dijete, a nešto više (21 posto) roditelja samokritično je i misli kako gotovo nikad ili nedovoljno razgovara sa svojim djetetom.

Na osnovi dobivenih rezultata koji pokazuju da televizija ima središnje mjesto u većini domova, da zbog nje dolazi do nerijetkih svađa u obitelji, da je njezin program čest predmet razgovora članova obitelji, može se zaključiti kako je ona važan čimbenik života naših obitelji. Ako se pak rezultati usporede s inozemnim istraživanjima, izgleda da njezina uloga ipak nije tako velika kao u većini razvijenih zemalja sa sustavima komercijalne ili "prave" javne televizije u kojima se često naglašavaju negativnosti koje sa sobom, osobito za mlade, nosi ovaj medij. Naša djeca predškolske dobi, pokazuju rezultati, ne ulazeći u analizu je li to dobro ili loše za njih (zato što televizija sa sobom nosi nesumnjivo i mnogo pozitivnoga na odgojnom i izobrazbenom planu), manje gledaju televiziju od svojih vršnjaka u razvijenim zemljama. Možda je među najzabrinjavajućima u ovom istraživanju podatak da oko 3/4 djece televiziju uglavnom nikada ili samo srednje često gleda s roditeljima te da i sami roditelji, u pogledu emisija koje gledaju, u većini slučajeva nisu dobar primjer svojoj djeci. To ukazuje na potrebu upoznavanja roditelja s teorijom socijalnoga učenja, dobrim i lošim stranama televizije, njezinim dometima, činjenicom kako djeca puno bolje, bez obzira na to o kojoj je emisiji riječ, razumiju i zapamte pojedine sadržaje ako o tome poslije raspravljaju s roditeljima, kao i na potrebu davanja roditeljima praktičnih savjeta vezanih uz televizijski program.

Među stručnom i znanstvenom javnošću uglavnom postoji konsenzus o važnosti roditelja i odraslih u oblikovanju televizijskih navika djece te njihovoj ulozi u potencijalnom

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 10 (2001),
BR. 1-2 (51-52),
STR. 213-230

BELOBRK, M.:
TELEVIZIJA KAO...

utjecaju televizije na njih. Većina autora u davanju korisnih savjeta roditeljima naglašava važnost postavljanja određenih pravila djeci, vezanih uz gledanje televizije, a pogotovo u pogledu onoga što dijete gleda. Određena pravila vezana uz interakciju djeteta s televizijom moraju se postaviti čim prije, a mišljenje je većine autora kako ona trebaju biti prilagođena djetetovoj dobi i prema njegovu razvoju se mijenjati, moraju biti konsenzualna i fleksibilna, nipošto rigidna i previše zapovjedna. Stručnjaci zabrinuti zbog pretjeranoga prikazivanja nasilja u televizijskom programu roditeljima savjetuju da održavaju određenu kontrolu vezanu uz televizijske navike svoje djece tako da, radi boljšeg razumijevanja, prate sadržaj programa koji im djeca gledaju, televizijski program gledaju zajedno s djecom i diskutiraju s njima o tom programu, objašnjavaju i evaluiraju im različiti potencijalno "opasan" sadržaj u programu, razmatraju s njima različite nenasilne alternative za rješavanje problema u međuljudskim odnosima s kojima se djeca suočavaju u televizijskom programu i stvarnom životu. Vremensko ograničavanje gledanja televizije i zabranjivanje gledanja potencijalno "opasnog" programa također se drži u interesu djeteta, baš kao i upućivanje na program koji demonstrira pomoć, brigu i kooperativnost među ljudima te poticanje na sudjelovanje u interaktivnijim aktivnostima poput športa, hobija ili igre s prijateljima.

Većina stručnjaka se slaže u tome kako su za djecu predškolske dobi restriktivne mjere u gledanju televizije efikasan oblik roditeljske medijacije, dok su za stariju djecu znatno korisnije diskusije, objašnjavanja, interpretacije i evaluacije programa s ciljem da njihova djeca s vremenom počnu ulagati sve više mentalnog napora u gledanje televizije i da postanu gledatelji koji analiziraju i kritički gledaju na ono što im se nudi u televizijskom programu.

Diskriminativna analiza

U tablici 2. nalaze se deskriptivni podaci za ispitane varijable, kao i rezultati pojedinih analiza varijanca. Vidljivo je da postoji devet varijabla u kojima se skupine ispitanika razlikuju. Varijable broj 7. i 17. u diskriminativnoj analizi ne postižu dovoljno visoke koeficijente da bi se uzele u obzir.

Razlike će biti detaljnije komentirane prilikom interpretacije diskriminativne analize.

Valja napomenuti i da je od 378 korelacija između pojedinih varijabla 88 značajno na 1 posto, a 43 na 5 posto, što je otprilike jedna trećina.¹ To znači da je povezanost između varijabla osrednja.

Iz tablice 3. vidljivo je da je od tri teorijski moguće statistički značajna samo prva diskriminativna funkcija.

Varijabla	M1	M2	M3	M4	SD1	SD2	SD3	SD4	F-OMJER	P
1	2,44	2,55	2,40	2,29	,57	,68	,54	,46	1,73	,16
2	1,10	1,22	1,12	1,08	,30	,42	,32	,27	2,28	,07
3	1,60	1,91	1,90	1,82	,49	,34	,31	,39	12,37	,00
4	2,46	2,57	2,26	2,89	,90	,86	,75	,73	5,19	,00
5	2,94	3,22	2,82	3,45	,95	1,03	,75	,92	5,29	,00
6	1,06	1,12	1,06	1,05	,23	,33	,25	,23	,93	,42
7	1,46	1,64	1,40	1,66	,56	,61	,52	,53	3,34	,02
8	2,54	2,57	2,49	2,53	,58	,53	,62	,56	,24	,86
9	2,19	2,19	2,19	2,05	,59	,61	,54	,46	,68	,56
10	2,30	2,31	2,31	2,26	,67	,65	,65	,64	,04	,98
11	1,23	1,33	1,31	1,18	,46	,54	,52	,39	1,12	,34
12	2,03	2,19	2,10	2,08	,70	,69	,75	,71	,72	,53
13	1,85	2,10	1,83	2,37	,79	,83	,81	,63	5,66	,00
14	2,11	2,19	2,10	2,42	,80	,80	,86	,79	1,64	,17
15	2,21	2,31	2,15	2,29	,72	,68	,72	,61	,68	,55
16	2,53	2,79	2,50	2,79	,66	,49	,70	,41	4,31	,00
17	1,50	1,66	1,55	1,82	,64	,66	,64	,61	2,82	,03
18	2,37	2,55	2,58	2,50	,69	,65	,66	,65	1,91	,12
19	1,53	1,52	1,50	1,53	,70	,68	,68	,69	,02	,99
20	2,37	2,28	2,32	2,39	,70	,67	,69	,64	,34	,79
21	1,42	1,47	1,38	1,47	,56	,60	,54	,56	,33	,79
22	1,14	1,21	1,06	1,34	,34	,45	,25	,53	5,19	,00
23	1,59	1,66	1,51	1,66	,51	,58	,58	,58	,98	,40
24	1,90	1,98	1,92	2,16	,62	,71	,75	,64	1,55	,20
25	1,14	1,26	1,15	1,45	,37	,48	,36	,55	6,30	,00
26	2,16	2,26	2,14	2,37	,71	,71	,64	,67	1,24	,29
27	2,00	2,09	2,05	2,13	,69	,73	,70	,70	,45	,71
28	2,88	2,95	3,06	3,05	,63	,69	,65	,73	1,62	,18

Značajni f-omjeri su u kurzivu.

● **TABLICA 2**
Aritmetičke sredine (M), standardne devijacije (SD) te rezultati analize varijance za pojedine varijable

● **TABLICA 3**
Značajnost diskriminativnih funkcija

Funkcija	Karakt. korijen	Postotak varijance	Wilks Lambda	Hi ²	Stup. slobode	Vjer. pogreške
1	,3052	54,46	,603894	149,290	84	,0000
2	,1814	32,37	,788221	70,441	54	,0658
3	,0738	13,17	,931238	21,087	26	,7375

Jedina statistički značajna diskriminativna funkcija definirana je, kako proizlazi iz tablice 4., varijablama: kažnjavanje djeteta za neposluh uskraćivanjem gledanja omiljenih emisija (TV25), vremensko ograničavanje gledanja televizije djetetu (TV13), prosječno dnevno gledanje televizije djeteta tijekom jesenskih i zimskih mjeseci (TV5), prilagođavanje dnevnoga reda djeteta pojedinim televizijskim emisijama (TV22), poticanje djeteta na druženja i kreativne igre (TV16), videorekorder u domu (TV3), prosječno dnevno gledanje televizije djeteta tijekom proljetnih i ljetnih mjeseci (TV4).

Varijable	Matrica struktura	Koeficijenti disk. funkcija
Broj televizora u domu	-0,04	-0,14
Televizor u djetetovoj sobi	0,08	0,02
Videorekorder u kući	0,34	0,33
Gledanje tv tijekom proljetnih i ljetnih mjeseci	0,33	0,18
Gledanje tv tijekom jesenskih i zimskih mjeseci	0,38	0,38
Gledanje crtanih filmova	0,06	0,16
Praćenje televizijskog programa u tisku i planiranje	0,29	0,18
Središnje mjesto televizora u domu	0,02	0,06
Zajedničko gledanje televizije djeteta i roditelja	-0,11	-0,21
Gledanje televizije za vrijeme jela	-0,02	-0,12
Zanemarivanje obveza roditelja zbog televizije	-0,01	0,03
Razgovor s djetetom o emisijama i njihova kritika	0,08	-0,21
Vremensko ograničavanje gledanja televizije djetetu	0,42	0,50
Zabranjivanje gledanja televizije djetetu	0,21	-0,14
Poticanje na gledanje emisija koje promiču pomoć	0,11	0,04
Poticanje djeteta na druženja i kreativne igre	0,34	0,28
Uporaba televizije kao "baby-sittera"	0,29	0,13
Roditeljski uvid u emisije koje dijete gleda na televiziji	0,11	0,10
Roditelj previše gleda televiziju	0,01	-0,21
Roditeljski primjer u pogledu gledanja emisija	0,01	-0,08
Umirivanje djeteta pred televizorom	0,08	0,02
Prilagođavanje dnevnoga reda djeteta televiziji	0,36	0,28
Obiteljske svađe zbog programa koji će se gledati	0,12	-0,15
Dogovor s djetetom o emisijama koje će ono gledati	0,21	0,05
Kažnjavanje djeteta za neposluh uskraćivanjem tv-a	0,44	0,34
Mijenjanje programa ili gašenje televizora	0,19	0,03
Obiteljsko planiranje i dogovar. vezano za program	0,11	-0,03
Mišljenje roditelja o dostatnosti razgovora s djetetom	0,10	0,12

ⓘ TABLICA 4
Diskriminativni faktori

Ekstrahirane statistički značajne razlike između četiri skupine obitelji, sudeći po standardiziranim koeficijentima, uglavnom su osrednje ili slabo izražene.

U tablici 5. prikazani su rezultati klasifikacije pojedinih ispitanika u skupine prema diskriminativnoj analizi. Vidljivo je da su ispitanici prve skupine ispravno klasificirani u 47,48 posto slučajeva, druge u 43,01 posto slučajeva, što je relativno nizak postotak. Nešto su točnije klasifikacije treće (60,25 posto) i četvrte skupine (71,05 posto). Generalno govoreći, ovakvi nas osrednji rezultati navode na oprez u interpretaciji diskriminativnih funkcija i generalizaciji rezultata.

➔ TABLICA 5
Rezultati klasifikacije ispitanika u pripadajuće skupine²

Stvarna skupina	Pretpostavljena skupina							
	1		2		3		4	
1	66	47,48%	19	13,66%	34	24,46%	20	14,38%
2	6	10,34%	25	43,01%	14	24,13%	13	22,41%
3	8	10,25%	12	15,38%	47	60,25%	11	14,01%
4	5	13,15%	4	10,52%	2	5,2%	27	71,05%

Na diskriminativnoj funkciji, kao što je vidljivo u tablici 6., najvišu poziciju ima centroid grupe 4, najnižu grupe 1, dok je centroid grupe 3 vrlo blizu centroidu grupe 1, a centroid grupe 2 najbliži centroidu grupe 4. Položaj grupnih centroida govori nam da se najviše razlikuju obitelji sa sela i obitelji iz Zagreba, a da su obitelji iz grada-županijskog središta znatno sličnije seoskim nego zagrebačkim obiteljima. Ovo ne vrijedi za obitelji iz malih gradova koje se u pogledu televizijske kulture, navika obitelji vezanih uz televiziju te roditeljske postupke i stavove vezane uz gledanje televizije njihove djece prilično razlikuju od seoskih i obitelji iz grada županijskog središta i sličnije su zagrebačkim obiteljima nego njima.

➤ TABLICA 6
Grupni centroidi

Grupa	Funkcija
1. selo	-0,40
2. mali grad	0,53
3. grad – županijsko središte	-0,24
4. velegrad	1,16

Analizom grupnih centroida možemo zaključiti kako se u seoskim i obiteljima iz grada-županijskog središta djeca za neposluh u manjoj mjeri kažnjavaju tako da ne smiju gledati svoje omiljene televizijske emisije, u manjoj mjeri roditelji djeci vremenski ograničavaju gledanje televizije te prilagođavaju dnevni red svojega djeteta gledanju pojedinih televizijskih emisija. Roditelji ove djece u manjoj su mjeri prisiljeni poticati djecu da manje gledaju televiziju a da se više druže s prijateljima ili da se zainteresiraju za neku kreativnu igru, što je vjerojatno rezultat činjenice da ova djeca manje gledaju televiziju tijekom proljetnih i ljetnih, ali i jesenskih i zimskih mjeseci te što seoska djeca, za razliku od gradske djece, u manjoj mjeri imaju videorekorder u domu.

U zagrebačkim obiteljima, pokazuju rezultati, djeca se u većoj mjeri kažnjavaju tako da ne smiju gledati svoje omiljene televizijske emisije, više im se ograničava gledanje televizije, potiče ih se na druženja s prijateljima i kreativne igre umjesto gledanja televizije te se dnevni red djeteta prilagođava gledanju pojedinih televizijskih emisija. Djeca polaznici vrtića u najvećem hrvatskom gradu više vremena provode u gledanju televizije i u proljetnim i ljetnim i u jesenskim i zimskim mjesecima.

Dobiveni rezultati u pogledu pretpostavljane statistički značajne razlike između seoskih i gradskih obitelji ispunila su očekivanja. Specifičnosti seoskoga i gradskoga načina života, ali i brojni socijalno-kulturalni čimbenici koje diferenciraju selo i grad, njihove stanovnike i obitelji zasigurno jednim dijelom uvjetuju različitost u pogledu kulture gledanja televizije,

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 10 (2001),
BR. 1-2 (51-52),
STR. 213-230

BELOBRK, M.:
TELEVIZIJA KAO...

televizijskih navika te roditeljskih postupaka i stavova vezanih uz pristup djece televiziji. Pomalo neočekivanim u diskriminativnoj analizi čini se rezultat da su obitelji iz grada-županijskog središta, po promatranom, zapravo vrlo slične seoskim obiteljima, a obitelji iz malih gradova, od kojih se to više očekivalo, više slične obiteljima iz velegrada. Objašnjenje za ovakav rezultat možda se može naći u činjenici da ispitivane seoske obitelji dolaze iz četiri seoska naselja koja se nalaze u okolici Koprivnice, grada-županijskog središta kojemu ova sela gravitiraju i u koji se već nekoliko desetljeća doseljavaju uglavnom mladi ljudi iz tih sela, pa je za očekivati kako je zbog toga, a vjerojatno i drugih čimbenika njihov socijalni mentalitet zapravo vrlo sličan. To uglavnom ne vrijedi za male gradove (Križevci i Lipik) kao ni za Zagreb, između kojih ne postoji povezanost takve vrste.

Opseg u kojem se roditelji koriste svojom ulogom medijatora različit je između različitih zemalja. Tako je Josephon (1995.), analizirajući istraživanja u više zemalja, pronašla kako, kada su djeca predškolske dobi u pitanju, japanske majke ponajviše upotrebljavaju televiziju kao svojevrstni "baby-sitter", a njihova djeca više od polovice svojega ukupnog vremena pred televizorom provode sama ili s drugom djecom. Američki predškolci, prema mišljenju autorice, oko 3/4 svojega vremena pred televizorom provode s jednim ili oba roditelja, što se opet razlikuje od situacije u Kanadi.

Čini se da mnogo čimbenika na individualnoj, obiteljskoj, sociokulturalnoj i institucionalnoj razini utječe na to koliko djeca gledaju televiziju, što gledaju, općenito na njihove televizijske navike, ali i na njezin potencijalni utjecaj. Za djecu predškolske dobi obitelj zasigurno ima središnje mjesto, između ostaloga i zato što se u obitelji također često filtriraju i širi društveni čimbenici među kojima, kako je istraživanje pokazalo, i određene još uvijek prisutne specifičnosti seoskoga i gradskoga načina života. Niz socijalno-kulturalnih čimbenika karakterističnih za selo i grad, čini se, prediktor su gledanja televizije te uloge i značenja televizije u obitelji. Ipak, čini se da su se posljedice industrijalizacije i modernizacije, osim dosada proučavanih socijalnih i kulturalnih promjena koje su smanjile diskrepanciju između sela i grada, odrazile i na mjestu televizije u obitelji. Televizija više ni na selu ne predstavlja nikakav značajniji statusni simbol, već je od članova obitelji prije shvaćena kao samo jedan od miksture aparata s kojima se članovi obitelji susreću u svakodnevnom životu, ponajprije namijenjen njihovu informiranju i zabavi.

Neka inozemna istraživanja (npr. Pinon i dr., 1989.; Wright i Huston, 1993.) pronašla su kako u odnosu na ulogu televizije u obitelji postoje značajne razlike između obitelji čija djeca pohađaju predškolske ustanove i onih čija ih djeca ne poha-

đaju. Domaćih empirijskih istraživanja na osnovi kojih bi se razlike po istom kriteriju utvrdile kod naših obitelji, kao i onih s kojima bi se komparirali dobiveni rezultati u ovom istraživanju te općenito utvrdilo koliko je televizija kao najznačajniji medij animacije, informacije i edukacije prisutna u našim obiteljima – gotovo i nema. Ona se nameću kao potreba, ne samo zbog činjenice da za razvijenim svijetom, zainteresiranim i zabrinutim za odgoj mladih naraštaja uvelike zaostajemo, već i što je spoznaja stvarne situacije u nas preduvjet i za eventualne intervencije na tom području.

ZAKLJUČAK

Predškolsko doba smatra se najkritičnijim za razvijanje televizijskih navika. Djeca televizijske navike najčešće usvajaju modeliranjem, a kao promatrani model najčešće im služe članovi obitelji s kojima uglavnom i gledaju televiziju. Obitelj, kad je televizijska poruka u pitanju, može imati i svojevrsnu relejnú funkciju, a njezin utjecaj može dovesti do pojačanja ili slabljenja njezine uloge. Roditelji na veće ili manje prihvaćanje televizije od njihove djece i ulogu televizije u njihovim životima mogu utjecati npr. izlaganjem djece televiziji u njihovoj najranijoj dobi, zajedničkim gledanjem (ili pak ne) televizije sa svojom djecom te poticanjem ili ograničavanjem gledanja određene vrste televizijskoga programa. Iako, i kad je televizija u pitanju, roditeljski utjecaj s odrastanjem postaje sve slabiji, mišljenje je stručnjaka kako televizijske navike, etablirane tijekom predškolskog razdoblja, imaju dugotrajne posljedice i na način na koji će se u budućnosti gledati ovaj medij.

Cilj empirijskoga istraživanja u ovom radu bio je pribaviti više deskriptivnih informacija o gledanju televizije u obiteljima, o izloženosti djece televiziji, značenju koje televiziji pridaju članovi obitelji te, prema kriteriju tipa i veličine naselja u kojemu obitelji djece polaznika predškolskih ustanova žive, utvrditi razlike u njihovoj kulturi gledanja, navikama te roditeljskim postupcima i stavovima vezanim uz gledanje televizije njihove djece.

Istraživanje koje je provedeno na uzorku od 313 roditelja djece predškolske dobi iz četiri gradska i seoska naselja temeljilo se na generalnoj hipotezi kojom se očekivalo da će se obitelji, ovisno o tome žive li u seoskom ili gradskim naseljima, značajno razlikovati u pogledu kulture gledanja, navika te roditeljskih postupaka i stavova vezanih uz interakciju njihova djeteta s televizorom. Informacije su obrađene uporabom deskriptivne statistike, a verifikacija hipoteze uporabom diskriminativne analize, jedne od multivarijatnih statističkih metoda.

Rezultati su pokazali kako televizija ima značajnu ulogu u životima naših obitelji i naše djece, ali ne u mjeri u kojoj je

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 10 (2001),
BR. 1-2 (51-52),
STR. 213-230

BELOBRK, M.:
TELEVIZIJA KAO...

to u razvijenim zemljama u kojima prevladava mišljenje kako televizija sa sobom nosi mnogo više opasnosti nego prednosti za mlade naraštaje. Diskriminativna analiza potvrdila je postavljenu hipotezu i pokazala da specifičnosti seoskoga i gradskog načina života i brojni socijalno-kulturalni čimbenici koji diferenciraju seoske i gradske obitelji uvjetuju različitosti u pogledu obiteljske kulture gledanja i televizijskih navika te roditeljskih postupaka vezanih uz interakciju njihove djece s televizijom. U obiteljima sa sela i iz grada koji je županijsko središte, za razliku od obitelji iz malih gradova i onih iz velegrada, za neposluh djecu u manjoj mjeri kažnjavaju tako da ne smiju gledati svoje omiljene televizijske emisije, u manjoj mjeri djeci vremenski ograničavaju gledanje televizije, prilagođavaju dnevni red svojega djeteta gledanju pojedinih televizijskih emisija, u manjoj su mjeri prisiljeni poticati djecu da manje gledaju televiziju a više se druže s prijateljima ili da se zainteresiraju za neku kreativnu igru. Djeca iz ovih naselja, pokazali su rezultati, u manjoj mjeri imaju videorekorder u domu, manje gledaju televiziju tijekom proljetnih i ljetnih, ali i jesenskih i zimskih mjeseci.

Na osnovi dobivenih rezultata teško je donositi generalne zaključke, ali oni su na neki način ipak indikativni. Kako su istraživanja o ulozi televizije kao čimbenika socijalizacije u našoj zemlji rijetka, ovo istraživanje zajedno s rezultatima treba ponajprije promatrati kao pokušaj dolaženja do određenog broja preciznijih informacija o stvarnom mjestu i ulozi televizije u našim obiteljima.

BILJEŠKE

¹ Originalna tablica zbog veličine nije prikazana u radu i može se dobiti na uvid kod autora.

² Originalna tablica nalazi se kod autora.

LITERATURA

Collins, W. A., Sobol, B. L., Westby, S. (1981), Effects of adult commentary on children's comprehension and inferences about a televised aggressive portrayal, *Child Development*, 52, 158-163.

Gudjons, H. (1994), *Pedagogija – temeljna znanja*, Educa, Zagreb.

Josephson, W. L. (1995), *Television Violence; A Review of the Effects on Children of Different Ages*, Department of Canadian Heritage, Media Awareness Network.

Košir, M., Zgrabljic, N., Ranfl, R. (1999), *Život s medijima*, Doron, Zagreb.

Lazarsfeld, P. (1948) *Communication research and the social psychologist*, New York.

Orozco Gomez, G. (1989) *Family mediations in Mexican children's television viewing process*, Paper presented at 7th International Conference on Culture and Communication, Institute of Culture and Communication.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 10 (2001),
BR. 1-2 (51-52),
STR. 213-230

BELOBRK, M.:
TELEVIZIJA KAO...

Pinon, M. F., Huston, A. C., Wright, J. C. (1989), Family ecology and child characteristics that predict young children's educational television viewing, *Child Development*, 60, 846-856.

Plemenčić, Đ. (1982), *Obrazovna djelotvornost televizije*, Školska knjiga, Zagreb.

Pletenac, V. (1986), *Odgojna i obrazovna funkcija televizije*, Školske novine, Zagreb.

Statistički ljetopis (1996), Državni zavod za statistiku, Zagreb.

Vrabec, M. (1967), *Film i odgoj*, Školska knjiga, Zagreb.

Watkins, B., Calvert, S., Huston-Stein, A., Wright, J. C. (1980), Children's recall of television material, Effects of presentation mode and adult labelling, *Developmental Psychology* 16, 672-679.

Wright, J. C., Huston, A. C. (1993), *Determinants of television viewing by target child in Period 1, Predictions of selected categories of viewing by family variables*, University of Kansas, Report to Children's Television Workshop.

Zvonarević, M. (1976), *Socijalna psihologija*, Školska knjiga, Zagreb.

PRILOG

Popis varijabla

1. Broj televizora u domu (TV1)
2. Ima li dijete televizor u vlastitoj sobi (TV2)
3. Videorekorder u domu (TV3)
4. Prosječno dnevno gledanje televizije djeteta tijekom proljetnih i ljetnih mjeseci (TV4)
5. Prosječno dnevno gledanje televizije djeteta tijekom jesenskih i zimskih mjeseci (TV5)
6. Gleda li dijete najradije crtane filmove (TV6)
7. Praćenje televizijskoga programa u novinama i tjednicima i planiranje gledanja (TV7)
8. Središnje mjesto televizora u domu (TV8)
9. Gleda li dijete televiziju s roditeljima (TV9)
10. Gledanje televizije za vrijeme jela (TV10)
11. Zanimanje obaveza roditelja zbog televizije (TV11)
12. Razgovor s djetetom o pojedinim emisijama i njihova kritika (TV12)
13. Vremensko ograničavanje gledanja televizije djetetu (TV13)
14. Zabranjivanje gledanja televizije djetetu (TV14)
15. Poticanje na gledanje emisija koje promiču pomoć, brigu i suradnju s drugim ljudima (TV15)
16. Poticanje djeteta na druženja i kreativne igre (TV16)
17. Uporaba televizije kao "baby-sittera" (TV17)
18. Roditeljski uvid u emisije koje dijete gleda na televiziji (TV18)
19. Roditelj previše gleda televiziju (TV19)
20. Roditeljski primjer u pogledu emisija koje su za dijete dobre, mogu mu koristiti, a ne štetiti (TV20)
21. Umirivanje djeteta pred televizorom (TV21)
22. Prilagođavanje dnevnoga reda djeteta pojedinim televizijskim emisijama (TV22)
23. Obiteljske svađe zbog programa koji će se gledati (TV23)
24. Dogovor s djetetom o emisijama koje će ono gledati (TV24)
25. Kažnjavanje djeteta za neposluh uskraćivanjem gledanja

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 10 (2001),
BR. 1-2 (51-52),
STR. 213-230

BELOBRK, M.:
TELEVIZIJA KAO...

- omiljenih emisija (TV25)
26. Mijenjanje programa ili gašenje televizora za vrijeme prizora potencijalno štetnih za dijete (TV26)
 27. Obiteljsko planiranje i dogovaranje, uz uvažavanje želje svakoga člana, programa koji (će) se gleda(ti) (TV27)
 28. Mišljenje roditelja o dostatnosti razgovora s djetetom (TV28)

Television as a Difference Factor of Rural and Urban Families

Miroslav BELOBRK
Social Care Centre, Koprivnica

Information has been collected for the role and usage of television in families, with a specially constructed compilation questionnaire on a sample of 313 parents of pre-school children from four urban and rural settlements, and with a special emphasis on their children's access to television. A general hypothesis has been tested, using a discriminative analysis, which was expected to show that the families, depending on whether they live in an urban or a rural area, that is bigger or smaller settlement, will differ significantly in the view of the culture of watching, television habits, as well as parents' methods and attitudes regarding their child's interaction with the TV-set. Results, which were quite difficult to interpret, due to a lack of Croatian research, have shown that television has got a significant role in the lives of Croatia's families and its children, but not to such an extent, as is the case in the majority of more developed countries. They have also confirmed the set hypothesis, though they have shown as well that the families from a city in the centre of a county, are very similar to the rural families, in view of the observed matter. This, however, was more expected from families living in smaller cities, which on the other hand, resemble the families from big cities.

Fernsehen als Differenzierungsfaktor im Vergleich zwischen dörflichen und städtischen Familien

Miroslav BELOBRK
Zentrum für Sozialfürsorge, Koprivnica

Unter 313 Eltern mit Kindern im Vorschulalter, die entsprechende Vorschuleinrichtungen in vier kroatischen Ortschaften und Dörfern besuchen, wurde anhand eines eigens zu diesem Zweck erarbeiteten Kompilations-Fragebogens eine Umfrage durchgeführt. Man wollte ermitteln, welchen Stellenwert das Fernsehen im

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 10 (2001),
BR. 1-2 (51-52),
STR. 213-230

BELOBRK, M.:
TELEVIZIJA KAO...

Familienleben hat und inwiefern es den Kindern zugänglich ist. Die der Umfrage zugrunde liegende Generalhypothese sollte anhand einer diskriminativen Analyse geprüft werden. Der Verfasser ging nämlich von der Annahme aus, dass es bezüglich der Teilnahme am Fernsehprogramm große Unterschiede zwischen den Familien geben würde, je nachdem, ob sie in einem größeren oder einem kleineren Ort auf dem Land lebten. Unterschiede würden sich außerdem, so die Erwartung des Autors, in den Vorgangsweisen der Eltern in Bezug auf die Zuschauergewohnheiten ihres Kindes bemerkbar machen. Die Umfrage erwies, dass in kroatischen Familien und für kroatische Kinder das Fernsehen eine bedeutende Rolle spielt, dass diese Rolle jedoch bei weitem nicht so groß ist wie in den Industrieländern. Des weiteren konnte die Ausgangshypothese bestätigt werden. Es zeigte sich aber, dass Familien, die im Hauptort einer Gespanschaft leben, in ihrem Verhalten bezüglich des untersuchten Sachverhalts den Dorffamilien sehr ähnlich sind. Familien aus Kleinstädten wiederum legten wider Erwarten ein Verhalten an den Tag, das eher in Großstädten verbreitet ist.